

М.І. ПИРОГОВ – ПОПЕЧИТЕЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ОКРУГІВ, ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Проблемі підготовки майбутнього вчителя географії приділяли велике значення громадські діячі, науковці, педагоги, які відстоювали необхідність поширення географічних знань серед народу та створення спеціальних географічних закладів і відкриття кафедр географії.

Університети як центри навчальних округів здійснювали підготовку вчителів географії, інтелектуальної і державної еліти Української держави.[3,с.64] .

Значну роль у підготовці вчителів географії, розвитку природничо – географічної освіти відіграв попечитель Одеського та Київського навчальних округів М.І.Пирогов.

Метою дослідження – є вивчення роботи М.І.Пирогова в галузі управління навчальними закладами, його роль у розвитку природничо - географічної освіти.

В серпні 1856 року міністр народної освіти А.С. Норов ,за згодою Олександра II, запропонував М.І.Пирогову очолити Одеський навчальний округ. Посада попечителя округу захопила Миколу Івановича.

1856 року з'являється його оригінальна стаття „Питання життя” в Морському збірнику , яка привернула увагу громадськості до важливих питань освіти і виховання, а саме : проблеми початкової освіти: полегшеної методики навчання грамоті, моральному клімату в школі, способам підтримання дисципліни[5,с.38].

У січні 1857 року М.І Пирогов пише доповідну записку міністру народної освіти « О ходе просвещения в Новороссийском крае и о вопиющей необходимости преобразования учебных заведений» , в якій звертає увагу міністра на незадовільний стан навчального обладнання, на формалізм при оцінюванні знань учнів[2,с.87],зокрема з географії.

Прогресивні переконання попечителя і відповідні його дії суперечили поглядам реакційних кіл, і вчений змушений був залишити Одесу. В липні 1858 року його переводять на таку ж посаду до Києва. І тут М.І. Пирогов не зраджує своїм принципам. Він виступає проти підкупів, користолюбства, сприяє відкриттю недільних шкіл [6,с.1].

М.І.Пирогов був єдиним попечителем навчального округу, який отримав цю посаду не завдяки військовим чи управлінським заслугам, але лише завдяки своїй освіченості і науковим працям. Миколі Івановичу Пирогову належить ініціатива здійснення в Київському навчальному окрузі реформи середніх навчальних закладів, а також реалізація ідеї про заснування по всій території округу народних шкіл[4,с.43].

У 1860 році М. І Пирогов звертається з доповідною запискою до міністра народної освіти «Про відкриття і заснування кафедр географії при університетах». Записка М.І Пирогова обговорювалася в Московському, Санкт – Петербурзькому, Казанському, Харківському, Київському університетах спеціально створеними комісіями, які визначили значущість і доцільність відкриття кафедри географії. Університети вимагали внести в розробку статуту 1863р.заснування окремої кафедри географії, але їхня пропозиція була відхилена. До обговорення питання, піднятого М.І. Пироговим, повернулися у 70-х роках. Ініціатором запровадження окремої кафедри став Новоросійський університет, зусиллями якого в 1884 р. у новий університетський статус була внесена кафедра географії і етнографії на історико – філологічному факультеті. Лише у 1888 р. наказом міністра народної освіти кафедра географії була перенесена на фізико – математичний факультет. З цього періоду починається новий етап вищої географічної освіти і підготовки вчителів географії в Україні з відповідними організаційними формами і напрямками[3,с.64].

Як попечитель Київського навчального округу М.І. Пирогов вживає ряд заходів щодо покращення викладання навчальних предметів. Так він став залучати професорів університету до викладання в старших класах київських гімназій[3,89]. За його клопотання Міністром народної освіти дозволено ввести в Ніженській гімназії викладання природничих наук окремим вчителем - предметником [1,с.318].

М.І Пирогову належить видатна роль в організації перших недільних шкіл в Україні, в створенні яких він бачив можливість залучити і зацікавити ремісників та робітників до навчання[3,90]. В недільних школах учителями були гімназисти та студенти. Програма включала елементарну грамоту і Закон Божий, в ряді випадків також географію, історію, малювання[5,с.38].

За ініціативи М.І.Пирогова міністр народної освіти , дозволив провести в Києві з'їзд учителів природничих наук гімназій Київського навчального округу , в якому взяли участь учителі, професори Київського університету Св. Володимира, природодослідники з метою обміну досвідом у педагогічній та науковій діяльності[1,с.441]. Перший з'їзд відбувся уже 1861 року, другий – 1862 року.

Діяльність попечителя призводить до конфлікту з Київським генерал-губернатором і його оточенням. 13 березня 1861 року його було звільнено з цієї посади. 15 квітня 1861 р. М.І. Пирогов з сім'єю переїздить з Києва в незадовго до цього придбану ним садибу в селі Вишня, яка була розташована поблизу Вінниці [2,с.91].

Отже, Микола Іванович Пирогов, не дивлячись на короткий час перебування на посаді попечителя навчального округу, дотримувався засад реформування навчальних закладів, їх доступності, розвитку природничо – географічної освіти.

Список використаних джерел:

1.Сборник распоряжений по Министерству народного просвещения, Т.3(1850 -1864).-СПб, Тип-я Императорской Академии наук,1867.-с. 318

2.Киселев А.С. Н.И.Пирогов на Украине/А.С.Киселев//Журнал вушних, носових і горлових хвороб.-2011.-№3- с.86-91.

3.Розсоха А.Становлення системи професійно – педагогічної підготовки майбутніх учителів географії в Україні (1888 – 1917рр.)/ А.Розсоха// Журнал «Рідна школа» - 2008. - №5 – с. 64-67.

4.Сейко Н.А.Доброчинність у сфері освіти України (XIX – поч. XX ст.)Київський учбовий округ./Н.А.Сейко// Монографія.-Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка,2006.-с.43.

5. Сысоева Е.К. Народная школа /Е.К.Сысоева // Сборник Очерки русской культуры XIX века т.3.Культурный потенциал общества.- М.:Изд – во Моск.ун-та,2001. С.11-123.

6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www. pirogov. com. ua/zala_6_ua.htm](http://www.pirogov.com.ua/zala_6_ua.htm)/Пирогов Микола Іванович